

Regionális kutatás-fejlesztési konferencia - „*Assises recherches et entreprises*”

Március végén hatodik alkalommal tartották meg Reims-ben azt a regionális kutatás-fejlesztési konferenciát, melynek célja a régió tudományos és innovációs tevékenységének elemzése, a K+F szektor és a gazdaság kapcsolatrendszerének vizsgálata, a gazdaságélénkítési célú innováció ösztönzési lehetőségeinek áttekintése és az innovatív vállalkozások alapításának támogatása. Champagne-Ardenne-ről tudni érdemes, hogy Franciaország negyedik legiparosodottabb régiója, ennek ellenére igen erős mezőgazdasági tevékenységgel bír, ahol szántóföldi kultúrák (gabonafélék, olaj-és fehérjenövények, ez utóbbi kategóriában elsősorban lucerna) mellett a pezsgő (champagne) készítése a legjelentősebb. A „champagne”-nak – és ezzel együtt az egész borvidéknek – két hatalmas előnye van a piacra jutás szempontjából az ország más borvidékeihez képest: egyetlen és egységes eredetvédelmi kategóriába (champagne) tartozik minden községben és minden pincészetben termelt nedű (nem úgy, mint pl. Bordeaux, Burgundia vagy a Loire-völgye esetében), valamint olyan hatalmas tőkeerővel és marketinggel rendelkező pezsgőpincék vannak mögötte, ami egyetlen más borvidékre sem jellemző. (Talán egyedül az égetett szeszek kategóriájába tartozó cognac, valamint valamivel kevésbé ismert armagnac hasonlítható hozzá, ahol jellemző még az egységes eredetvédelem és a multinacionális tőke jelenléte az ágazatban.) A régió egészen a közelmúltig mindezek ellenére gazdaságilag viszonylag elmaradottnak, vagy inkább perifériusnak számított, ám a TGV Est megépítése és a rendszeres nagysebességű összeköttetés Párizssal nagyon sokat lendített a régió és gazdasági központja, Reims vonzerején, mivel 45 percen belül elérhetővé vált. Champagne-Ardenne a regionális költségvetésből mintegy 30 millió eurót fordít évente K+F-re, ezzel az értékkel **a lakosság arányához viszonyítva** a legtöbbet költők táborába került az elmúlt évek erőfeszítéseinek köszönhetően, azonban csak a számokat önmagukban nézve bizony messze nincs az élvonalban. A helyzetét még kontrasztosabbá teszi, hogy a szomszédos Ile-de-France régió nem csak egy nagyságrenddel többet fordít erre a célra, de az egész országban a legnagyobb K+F ráfordítást mutatja föl. A ráfordítások mintegy háromnegyede a vállalati szférából érkezik, ennél nagyobb arányú cégi hozzájárulást csak néhány másik régióban találunk. A két véglét egyébként Korzika – ahol szinte teljes mértékben költségvetési forrásból finanszírozzák a kutatás-fejlesztést – és Franche-Comté, ahol 85% körüli a vállalati ráfordítások aránya.

A régió innovációs tevékenységének fejlődését az érintettek nem bízzák csupán a véletlenre, annak érdekében, hogy ez a lehető legnagyobb haszonnal járjon úgy gazdasági, mint társadalmi szempontból, megalkották a regionális innovációs stratégiát, ami megteremti a keretet a legjelentősebb fejlesztésekhez, tudományos beruházásokhoz. A stratégia végrehajtását, megvalósulását minden évben elemzik – most a 2009-es eredményeket hozta nyilvánosságra a regionális innovációs ügynökség, a CARINNA. A számok azt mutatják, hogy a gazdasági válság ellenére a cégek 83%-a és a költségvetési

intézmények 70%-a szinten tartotta vagy növelte a kutatás-fejlesztésre fordítható kiadásait 2008-hoz képest. A krízis annyiban azért csak éreztette a hatását, hogy a projektek zöme új piacok megszerzését szolgálta és/vagy kevésbé ambiciózus volt, mint korábban, főleg igaz ez a magánszféra által megvalósított, uniós társfinanszírozású nagyprojektekre. Változatlan maradt a régióban működő cégek által bejelentett szabadalmak száma (kb. 180), folytatódott a magánszféra által a K+F területén foglalkoztatott munkavállalók számának növekedése (+3-5% a 2007-2009-es ciklus átlagában), míg nem változott a közsférában alkalmazott kutatók-fejlesztők száma (970 teljes munkaidejű foglalkoztatottnak megfelelő szám, ideértve a doktoranduszokat is). A vállalati K+F-ben alkalmazottakról azonban el kell mondani, hogy számuk egy-egy cégnél általában nem túl jelentős (viszont egyharmaduk a régióban szerezte diplomáját), és köztük is alulreprezentáltak a tudományos fokozattal rendelkezők. A vállalkozások alig egynegyede tervezte, hogy az elkövetkezendő egy éven belül kutató-fejlesztőt kíván föl venni.

A regionális innovációs stratégia megalkotása a 2000-es évek közepére vezethető vissza, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy sem a régió, sem általában Franciaország kutatás-fejlesztés terén tett erőfeszítései messze nem elegendőek ahhoz, hogy a Lisszaboni Stratégia céljai megvalósuljanak (2010-re minden régióknak el kellett ezt a stratégiát készítenie). 2005-re datálható, hogy az állam és a régió közös szándékának és a jelentősen megemelt regionális költségvetésnek köszönhetően érdemi, a régióban működő cégek és költségvetési intézményeik igényeit a korábbiaknál sokkal jobban figyelembe vevő fejlesztések indulhattak a K+F területen. A döntéshozói szint két lépésben kívánta megvalósítani a megfogalmazott célokat, először meghatározva a fő kihívásokat, majd kidolgozva az ehhez szükséges stratégiát. A legnagyobb kihívások a következők voltak:

- a klaszterek és versenyképességi pólusok gazdaságra gyakorolt hatásának erősítése,
- a különösen nagy hozzáadott értéket jelentő, új kutatási területek erősítése,
- a költségvetési kutatóhelyek és a felsőoktatás stabil működésének megteremtése,
- a vállalatok professzionális innovációs tevékenységének hathatós támogatása,
- a vállalati erőforrások és tapasztalatok hatékony kiaknázása.

A stratégia egy tematikus és három transzverzális fő tevékenységi kört, „csapást” határoz meg prioritásként. A tematikus terület a mezőgazdasági erőforrások, elsődlegesen **a biomassa nem élelmezési célú fölhasználásának fejlesztését** célozza, míg a transzverzális körbe a következők tartoznak:

- új, jelentős potenciállal bíró tevékenységi területek támogatása,
- egy hatékony, regionális innováció-támogató vállalati környezet megteremtése,
- a vállalkozói és innovációs kultúra fejlesztése.

A biomassa-hasznosítás támogatása, mint regionális prioritás egyáltalán nem a véletlen műve, hiszen itt található az erre fókuszáló legnagyobb francia versenyképességi pólus, az [IAR](#) is. Jelenleg a két legfontosabb kutatási terület a növényi rostok ipari alapanyagokban – pl. kompozitok és ebből készült alkatrészek – történő használatának bővítése valamint a második generációs bio-üzemanyagok ipari méretű előállításának megvalósítása. Ennek érdekében a régió igen komoly erőfeszítéseket tett az ipar és a

főelsőoktatás kapcsolatrendszerének erősítése és a legnevesebb párizsi mérnöki karok régióba vonzása (természetesen kihelyezett karokon keresztül) érdekében. Az elképzelést siker koronázta, hamarosan olyan nagy és az ország legjobb főelsőoktatási intézményei között számon tartott iskolák kezdik meg a hallgatók képzését a Pomacle-Bazancourt-ban épített kutatási központban és fehér biotechnológiai laboratóriumban (valamint a mellette létrehozott második generációs bioetanol üzemben), mint az École Centrale de Paris vagy az AgroParisTech. A vállalkozásoknak nyújtott ösztönzők között mindenképpen említésre érdemes a „fölemelkedő” iparágakban működő cégek innovációs tevékenységének támogatása elsősorban a nanotechnológia, az energetika és környezetvédelem, az információs és biztonsági technológiák, valamint az egészségügy területén.

2009-ben megugrott a költségvetési támogatásban részesített, regionális együttműködésben megvalósítandó K+F projektek száma, köszönhetően elsősorban a régió által meghirdetett kutatás-támogatási pályázatnak és az EU-s FEDER-alapnak. Míg 2007-ben csak 8,7% volt azon cégek aránya, akik költségvetési kutatóhellyel együttműködve támogatott projektben vettek részt, 2008-ban már 10,4%, 2009-ben pedig 21,2% volt az arány. Ebben az évben 17 új projektet tartott támogatásra érdemesnek a régió, legnagyobb számban az anyagtudományok és anyag-megmunkálási technológiák, valamint az információ- és kommunikáció-technológia területéről. Nőtt a vállalatok kutatási adóhitel-igénybevételi hajlandósága is, 2008-ban 17, egy évvel később már 30% élt a lehetőséggel. A vállalati szféra által folytatott kutatás elsősorban a régióban található két nagy versenyképességi pólus, az IAR és a [MATERIALIA](#) köré összpontosul, és továbbra is mérsékelt a részvétel a nagy európai kutatási programokban.

Mint Jacques Meyer, a regionális közgyűlés kutatás-fejlesztésért és főelsőoktatásért felelős alelnöke elmondta, a konferencia célja, hogy „egy asztalhoz ültesse” a költségvetési és vállalati szféra K+F-ben érintett szereplőit, elősegítse a tudományos eredmények minél nagyobb arányú vállalati hasznosítását, ösztönözze a vállalkozói szféra és az állami kutatóhelyek együttműködését, a kettő közötti információ- és humán erőforrás-cserét. 2011-ben mintegy 400 résztvevő jelezte a konferencián való részvételét, ezen belül – köszönhetően a másnap és harmadnap ugyanitt megrendezendő INNOVACT innovációs szakkiallításnak és vásárnak – jelentős számú külföldi (magyar, szlovák, cseh, bolgár, orosz, marokkói, skót) szakemberrel a hallgatóságban. A vitaindítóban és későbbi kerekasztal-beszélgetésekben markánsan vissza-visszatérő téma volt a doktoranduszok vállalati alkalmazásának fontossága, a régióban képzett magasan kvalifikált fiatal munkavállalói réteg helyben tartása, régióhoz kötése (ami a későbbiekben nagyon komoly pozitív demográfiai hatással lehet a régióra!). Mint azt új a vállalatok, mint a főelsőoktatás és az önkormányzatok részéről elmondták, megfelelően fölépített és irányított karrier-építéssel és a vállalati szféra iránt érdeklődő doktoranduszokkal ez lehetséges, de csak akkor, ha a kutatási témák összhangban vannak a vállalati igényekkel és van vonzó álláslehetőség is. A régió számára olyan fontos szürkeállomány megtartása elsősorban nem pénzkérdés – hiába van pénz műszerre, ha nincs kutató, ezért fontos az álláshelyek létesítése és a vállalatok ösztönzése a fiatal diplomás, tudományos fokozattal is rendelkező kutatók alkalmazására. Ezért az idei évben először állásbörzét is szerveztek a

konferenciához kapcsolódva a régióban működő vállalatok és a fiatal kutatók részvételével. A fiatal kutatók régióban tartásának célját szolgálja az a regionális támogatás is, amit azon vállalatok, vállalkozások igényelhetnek, akik hosszabb idejű szakmai gyakorlatra kívánnak hallgatót foglalkoztatni – számukra a regionális közgyűlés megtéríti a minimálbért és annak közterheit (cégenként egyszerre egy főt támogatnak). Cél, hogy ezzel is közelítsék a majdani diplomás kutatót a vállalati szférához, a vállalatok számára pedig támogassák a „tehetségkutatást”.

Egyes vélemények szerint a francia felsőoktatási rendszer korábbi markáns kettősségére (mérnökképzés az úgynevezett „grande école”-okban, a többi területen egyetemi oktatás, doktori cselekmények annak idején csak ez utóbbiban folyhattak) vezethető vissza, ami azt eredményezte, hogy a gyakorlati termelés számára fontos területeknek alig volt kapcsolatuk a vállalati szférával. Ennek nagyon komoly negatív hatása volt a munkaerőpiacra, mivel majdhogynem hátrány volt tudományos fokozattal állást keresi (néhány terület kivételével) az iparban. A kutatási minisztérium minden lehetséges módon igyekszik ennek máig tartó hatását csökkenteni, „behozni a lemaradást” pl. a németekhez képest, ennek egyik eszköze a doktoranduszi tanácsadói szerződés nemrégiben bevezetett intézménye. Ennek lényege, hogy azok a cégek, akik nem tudnak vagy akarnak – egyébként nagyon jelentős állami támogatás mellett – három évre fölvenni egy doktoranduszt, igényelhetik annak szakértői munkáját egy, legföljebb két évig, szintén államilag támogatott formában.

Szintén első alkalommal történt az „assises” történetében, hogy díjazták a régió legeredményesebb doktoranduszait, ezzel is jelezve a fiatalok által végzett tudományos munka elismerését és megbecsülését. A fejenként 2-2 ezer eurós díjat négy kategóriában, összesen öt díjazottnak adták ki – a kategóriák:

- a legjelentősebb tudományos hatással és „kisugárzással” járó munka (2 díjazott, nanotechnológia-anyagtudományok illetve társadalomtudományok),
- a regionális szereplőket leghatékonyabban bevonó doktorandusz (építészet-anyagtudomány),
- a regionális vonzerő – „*prix de l'attractivité du territoire*” (ökonómia)
- a zsűri különdíja (informatika).

A díjra azok pályázhattak, akik doktori cselekményüket 2009. január 1.-2010. december 31. között védték meg valamelyik champagne-i doktori iskolában vagy a régió valamely laboratóriumában vagy vállalatánál végezték ehhez szükséges kutatómunkájukat.

A régió mindig is nyitott volt a világra, a regionális közgyűlés – szakmáját tekintve egyetemi tanár – elnöke, Jean-Paul Bachy minden alkalmat megragad a régió nemzetközi kapcsolatainak erősítésére, szélesítésére. Ez a szemlélet tükröződik a regionális tudományos műhelyeknél is, hiszen a rendezvényre meghívottak képviselőinek mindegyike fontosnak tartotta a hasonló profilú, régió kívüli kutatóintézetekkel, felsőoktatási intézményekkel vagy versenyképességi pólusokkal való együttműködést. Megjegyzendő, hogy az említett két versenyképességi pólus is több régiót fed le, az IAR esetében a partner Picardie, míg a MATERIALa „másik lába” Lotaringiában van. Az IAR

tagja annak a hálózatnak, ami a biomassa nem élelmezési célú fölhasználására szakosodott pólusokat fogja össze – az öt ilyen pólus hét régiót érint.

Az inter-regionalitás uralkodó szemlélet a kutatási és felsőoktatási pólusok (PRES) létrehozásában is. A PRES-ek megalakításának célja a szakminisztérium szerint a materiális és humán-erőforrások minél hatékonyabb kialakítása, a francia felsőoktatás és kutatás „láthatóbbá és vonzóbbá” tétele, ami két olyan régióban, mint Champagne-Ardenne és Picardie, akik külön-külön képtelenek lennének egy PRES kialakítására – szinte törvényszerűen hozta magával a régiók együttműködését. Az érintettek szerint a PRES-ek létrehozásának minisztérium általi ötlete messzemenően hasznos és támogatandó, csupán arra volna szükség, hogy a PRES-ek által a francia kutatásban és felsőoktatásban betöltött-betöltendő szerepet pontosítsák.

Somogyi Norbert TÉT-attasé, Párizs